

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ
Тел. „Свободи“: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Консул: ВЕрген 4-1016
FIVE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

НЕДОСТАЧА ХАРЧІВ — ЦЕ ЛИШЕ ЗАСТРАШУВАННЯ

Зізнання перед сенатською Банковою Комісією в справі нестачі харчів вказують, що страх перед нестачею харчів є більший ніж сама нестача. Зізнання ведуться у приготуванні до відновлення закону про Федеральну Контроль. Закон виграє з днем 30. червня і його треба або відновити, або змінити.

Торговці м'яса і републиканські конгресмени вийшли із твердженням, що регулювання продажу м'яса Бюром Адміністрації Цін викликало нестачу м'яса. Воєнний Адміністратор Харчів Марвін Джовіс вийшов із заявою, що харчів буде подостатком, коб лише не було застрашування людности, бо це викликає замішання серед населення і заохочує людей підтримувати чорний ринок.

ДИСТАНУТЬ ЗВІЛЬНЕННЯ З РОБОТИ ДЛЯ ГРИ В БИТОГО М'ЯЧА.

Комісія Робуфчі Сиди оприлюднила постанову, що можна звільнювати з роботи при воєнних матеріалах таких робітників, які є фаховими гравцями битого м'яча („бейзбол“). Комісія вийшла із того становища, що гравці в бейзбол є властиво фаховими робітниками у своїм званні, а праця в воєнній промислі є лише в них додатком. Постанова каже, що такі фахові гравці можуть полишити роботу навіть без окремого дозволу.

ГРОМАДСЬКА ОПІНІЯ ПОМАГАЄ В ПРАВИЛІ ВЕЧІРНЬОГО ДЗВОНА.

Не зважаючи на це, що посадики Нью-Йорку Ля Гвардія заявив, що він не уступить від свого зарядження, щоб шинки й ресторани були відкриті для п'яття до 1. години співночі, власники нічних клубів і ресторани самі виконують зарядження Директора Мобілізації Бирнеса і замикають бари в півночі. Громадська опінія змусила більшу силу, ніж субординація посадики.

ЗАОЩАДИЛИ БЛИЗЬКО 6 БІЛІОНІВ ПРИ ПЕРЕМІНІ КОНТРАКТІВ.

Департамент скарбу у Вашингтоні дістав зворот 5.8 біліонів доларів при нагоді переміни контрактів, заключених при роздаванні різних робіт для виробу воєнних матеріалів. Контракти вчасні відкликують а вчасні перемінують на мирові підприємства. Докладних обчислень покищо нема, бо ще не всі контракти перемінені.

ЗА ПЕРЕСЛУХАННЯ В СЕНАТІ В СПРАВІ ПОЛЬЩІ.

Координаційна Комісія Американсько-Польських Товариств із Східних Стейтів з осідком у Нью-Йорку вислала до сенатської комісії Закордонних Справ догагання, щоб сенат негайно зарядив переслухання „над нестерпними умовами в Польщі“. Польська комісія звертає увагу сенаторів на це, що на конференції в Ялті Америка перебрала на себе співвідповідальність за наладнання відносин у Польщі. На підставі доказів, які наведено вчасі дебати в англійській парламенті, поляки домагаються, щоб Америка або сповнила спільне зобов'язання, або призналася, що вона неспосібна виповнити це зобов'язання. У письмі до сенатської комісії польські організації вказують на совєтські практики з арештуванням і вивоженням людности у Польщі.

КОРДЕЛ ГОЛ НЕ ПОІДЕ ДО САН-ФРАНЦИСКО.

Бувший секретар Кордел Гол, який перебуває тепер у шпиталі воєнної маринарки в Бетседа, в стейті Мериленд, оприлюднив постанову, що він не поїде на міжнародну конференцію до Сан-Франциско ізза нестачі здоров'я. Гола іменував президент Рузвельт старшим дорадником американської делегації негайно після свого повороту із конференції в Ялті. Гол прийняв під умовою, що поїде, як буде здоровий. Його недуга триває далі, а клімат околиці Сан-Франциско, як кажуть лікарі, може йому зашкодити.

Водночас оприлюднено вістку, що дорадник нью-йорського губернатора Тамеса Дюїя вчасі його виборчої кампанії на становищі президента Злучених Держав, нью-йорський адвокат Джан Фостер Долес, відмовився прийняти становище дорадника американської делегації, яке йому запропоновано. Однак він виявив, що може поїхати туди у приватнім характері. Він є предсідником Комісії для Справедливого і Постійного Миру в Федеральній Раді Христових Церков в Америці.

КЛАДУТЬ ТЕЛЕФОНІЧНІ ДРОТИ З ЛІТАКІВ.

Повітряні Сили Злучених Держав подали до прилюдної відомости видосконалення способів, як закладати телефонічні проводи на боєвих фронтах при допомозі літаків.

ЯК НЕ МАЄ ПРАЦІ, АБО ХОЧЕТЕ КРАЩОЇ,

чому не користатися з оголошень знаменитих нагод для зарібки, поданих у оголошеннях нових робіт у „Свободі“?

ПОМЕР О. МИКОЛА СІМЕНОВИЧ У ШІКАГУ.

„Телеграма до „Свободи“ з Шікаго сповіщає, що в середу 21. березня помер о. Микола Сіменович, українсько-католицький парох при церкві св. Михайла у Вест-Пулман, Іл. Похорон відбудеться вівторок 27. березня з церкви св. Миколая при Райс-Стріт, у Шікаго.

Небіжчик був найстаршим українським священиком у Злучених Державах. Останніми роками він уже не сповняв священничих обов'язків і жив у домі свого сина д-ра Мирослава Сіменовича. Уроджений в р. 1856 і висвячений митрополитом Сильвестром Сембратовичем в р. 1883 після покінчення середньої школи й університету, дожив лїт архієпископа-священника.

О. Микола Сіменович перебував російську назвою в Галичині, був засуджений на смерть полемним судом, але не було часу виконати присуду. Із повстанням Західно-Української Держави в 1918 році вступив до Української Галицької Армії як капелан. До Америки прибув в 1921 р. із своєю жінкою, яку полишив удовою. Був ревним душпастирем. Написав спомири із свого життя, які друковано в Америці.

СЕНАТОР ТАФТ ПОБИВАЄТЬСЯ ЗА ЖИДІВСЬКУ ДЕРЖАВУ

Вчасі обіду сїоністів в готелі Комодор в Нью-Йорку в середу 21. березня при участі 1,200 гостей англо-сїоніст промову сенатор Роберт А. Тафт з Огайо. Він дуже побивався за призначення жидівської держави в Палестині. Тафт звернув увагу, що не можна водночас підтримувати становища арабів і жидів при догаганні призначення Палестини з кожної сторони для себе і тому уряд Злучених Держав повинен раз зайняти якийсь рішуче становище. Америка повинна домагатися від британського уряду — казав Тафт — щоб від сповнив свій обов'язок супроти жидів.

Промовляв теж сен. Барклі й інші промови і всі вони підносили всесвітнє значіння подання палестинського питання.

ОДНОЗГІДНІСТЬ КАНАДІЙСЬКОЇ ДЕЛЕГАЦІЇ НА МІЖНАРОДНУ КОНФЕРЕНЦІЮ

У дебатах в канадійській парламенті в Оттаві виявилася однозгідність канадійських делегатів на Міжнародну Конференцію до Сан-Франциско. Точки до становища канадійської делегації піддав прем'єр В. Л. Макензі Кінг.

Польський уряд у Лондоні далі розкладається

Владислав Рачкевич, президент польської Рад у Лондоні, видав декрет про розв'язання Польської Народової Ради. Рада була створена у Лондоні немовби парламент при тому уряді в часі, як він зберігався.

У декреті говориться, що стару Раду розв'язується на те, аби створити нову, більшу репрезентативну, бо об'єднують у поляків у Польщі й поляків по різних краях. Однак в Лондоні загально приймають, що властивою причиною розв'язання Ради є те, що в Раді найшлося багато людей, які готові піддержувати не лондонський уряд, а новий уряд, що має бути створений за рішенням Кримської Конференції. На доказ цього вказують на факт, що протест проти Кримської Конференції підняв тільки польський кабінет у Лондоні та ще цієї справи зовсім не піддавано Народовій Раді. Ввиду цього загально опінія в Лондоні вважає декрет Рачкевича тільки дальшим кроком до повного, але повного розкладу польського уряду в Лондоні. Він видно буде пробувати ще рятуватися піддержкою імїграції в Америці, котрій може навіть признасть якусь репрезентативну в новій Раді, але за загальними догадами в Європі розв'яз дальших подій певно піде далі по лінії, вказаній дотеперішніми подіями. При Арішевським залишиться остаточно тільки жінка неуступчивих фанатиків.

У відповідь на запит одного з британських послів у британському парламенті підсекретар заграничних справ Джордж Гол заявив, що Польща буде представлена на санфранциській конференції тільки тоді, як вона до того часу покінчить організацію нового уряду згідно з рішенням Кримської Конференції. Він запевняв, що в тій справі Британія поступає згідно з Америкою.

З цього видно, що всякі протести поляків і їх приятелів проти рішень у Ялті не змінюють становища Британії ні Америки.

КОРОЛЕВА ГОЛЯНДІЇ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО КРАЮ

Вільгельміна, королева Голяндії, що перебувала на вигнанні від початку німецької окупації Голяндії, вернулася вже на рідну землю. Стрінувшись зо своїми підданими, по 4 роках і 10 місяцях вигнання, 64-літня королева розплакалася.

ВАТИКАНСЬКО-СОВЕТСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ?

Приїзд до Риму з Москви Едварда Філіза, провідника американської Демократичної Партії, та заповідь його візиту в папи викликали нові чутки про ватикансько-совєтські переговори. Потверджують цей догад і такі досі небувалі явища, як „обміна чемностей“ між комуністичними й католицькими газетами в Італії. Наприклад комуністичний орган „Уніта“ подав на першій сторінці вістку про проповідь папи проти крайнього націоналізму, а „Іль Популо“, орган католицьких демократів, помістив на головній сторінці повний текст заклику комуністичної партії до скріплення акції проти фашистів.

ЗАВЯЛЕНИЙ МІСТ, ПРО ЯКИЙ ТЕПЕР СТИЛЬКИ МОВИ. Ось це Міст Людендорфа на Рені, в Ремагені, у Німеччині. Американські війська здобули його цілим і перепроходили через нього тисячі вояків на другий бік Рену. Та нагло міст у самій середині тріснув і завалився, як це видно на образку.

БИТВА НА ЗАХІД ВІД РЕНУ КОЛЬОСАЛЬНА ПОРАЗКА ГІТЛЕРА

Битва за так званий німецький Палатинат уже на покінченню. Ворожі війська здаються цілими компаніями, що вказує на їх повну деморалізацію та на загальний непослух Гітлеровому приказови битися до останку. Аліантські обсерватори обчислюють німецькі втрати у трикутнику Рен-Мозеля-Зар на 100,000 вояків.

Американська Третя Армія посунулася вперед 7 до 12 миль. Вона ввійшла до міста Людвігсгафена, осередку хемічного промислу Німеччини, та розбила артилерією Нойштадт. Сама Армія, получена з Третьою в двох пунктах, ввійшла до Гомберга й зводять завзяті бої коло Вісембургу.

Замітною признакою цих боїв на західнім фронті є й те, що німці не потрапили досі ще нічого зробити тим відділам Першої Армії, що перейшли до мосту в Ремагені та всадовилися на причалі на правім березі Рену. За останній день цей причал далі побільшено, поширюючи його аж до ріки Зігу.

На півночі війська маршала Монтгомерія збирають сили до поважного удару на німців, котрі концентрують на тому відтинку поважні сили.

4,500 АЛІАНТСЬКИХ ЛІТАКІВ НИЩИТЬ ЛІТНИЦЯ І НАФТОВІ РЕЗЕРВИ.

Понад 1,400 американських бомбовиків вдарило двома рейдами по принаймні 10 німецьких літницях, з котрих німці могли літаками атакувати наступаючі війська маршала Монтгомерія. Вони теж бомбардували фабрику повзів у Плавені та на спільку з 800 „мостенгами“ зстрілили 12 ворожих літаків в повітрі та знищили 43 літаки на землі.

Бритійські літаки доконали аж чотирох виправ на ворога за один день. Били між іншим по мості на Резері коло Бремена.

РЕЙД НА ДОПОМОГУ ДАНСЬКИМ ПАРТИЗАНАМ.

Бритійські літаки доконали теж несподівано вдалого нападу на головну квартиру нацистичних військ у Копенгазі, столиці Данії. Літаки знизилися близько до землі, завдяки чому вони могли націлити добре на бажаний об'єкт. З шість-поверхового будинку Гестапо осталися тільки розбиті останки. Данські партизани зараз по нападі літаків кинулися на в'язниці Гестапо та звільнили з них поважне число данських патріотів, ув'язнених німцями. Будинки Гестапо були найсильніше стереженими будинками в Данії.

МІШОК ДАНЦИГ-ГДИНЯ ПЕРЕРІЗАНИЙ НА ДВОЄ.

Червона Армія створила довкола Данцигу могутній 25-милевий лук облоги, віддалений від міста все го шість миль та перерізуючий прибережну дорогу з Данцигу до Гдині. Інші совєтські формации, що атакують 50 милевим фронтом у Східній Пруссії, затіюли кліщі на німецький мішок на південний захід від Кенігсбергу.

Берлін каже, що російські війська на захід від Одрі почали вже генеральний наступ на німецьку столицю 32 милі від неї. Москва цієї вістки ще не потвердила.

Літаки Червоної Армії затопили німцям три транспортні кораблі в порті Пілаві, що дежить 25 миль від Кенігсбергу. Один корабель мав 5,000, другий 6,000 тон містоти. Це вказувало би, що німці вже евакуюють Кенігсберг.

ФИЛИПІНСЬКІ ПАРТИЗАНИ ПРИЧИНЯЮТЬСЯ ДО ПЕРЕМОГ.

Филипінські партизани справилися знаменито в операціях на острові Панаю, останнім острові Филиппинського архіпелагу, що його заняли американські війська. Завдяки акції партизанів ворог не міг ставити сильного опору й здав столицю того острова, місто Лойло, так скоро, що всі причади осталися неушкоджені. До 60 годин після висадження американського війська на той острів увесь ворожий спротив був скінчений.

Добрі поступки американських військ рапортують з островів Люсоню й Мінданао.

ЖДУТЬ ДАЛЬШИХ АТАК НА ЯПОНСЬКУ ФЛОТУ.

Американські адмірали нічого не кажуть про дальшу акцію П'ятої Американської Флотії під адміралом Спруансом, що находитесь десь на краю властивої Японії. Тайна, якою, оточені рухи цієї флотії, вказувала би, що в Нутрішньому морю Японії приготується велика флотна битва.

Про напад літаків американської флотії на японські воєнні кораблі у Нутрішньому морю нових вісток не подано. Спеціально не сказано, що сталося з японськими воєнними кораблями, що були ушкоджені в бою з американськими літаками. „Юнайтід Прес“ каже однак, що з багатьох з тих кораблів осталися тільки покручені шкоруни.

"СВОБОДА" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-5822

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодинокі числа три центи		Three cents a copy.	
На рік	\$7.00	One year	\$7.00
На шість місяців	\$3.75	Six months	\$3.75
На три місяці	\$2.00	Three months	\$2.00
Число з суботи (з англійською частинкою)		Saturday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	\$2.50	One year	\$2.50
На шість місяців	\$1.50	Six months	\$1.50
На три місяці	\$1.00	Three months	\$1.00
В Джерсі Сіті і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	\$10.00	One year	\$10.00
На шість місяців	\$5.25	Six months	\$5.25
На три місяці	\$2.75	Three months	\$2.75

За оголошення редакції не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "СВОБОДА," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА МІЖДЕРЖАВНУ ХАРТІЮ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ

Президент Рузвельт заявив своє зацікавлення й симпатії для проекту, що йому предложили представники Американського Жидівського Комітету в справі захорони прав людини в повоєнному світі. Проект видно подано президентові як „хазіянові“ сан-франсиско конференції з думкою, що проект буде взятий під увагу департаментом стейту та стане основою якоїсь дипломатичної акції з його боку.

Проект заслуговує на загальну увагу вже хочби тому, що він виходить зовсім слушного задоволення, що захорону прав людини в повоєнному світі не можна оставляти до виключного вирішування поодинокими державами, а треба нею зайняти міжнародну організацію. Жидівський Комітет вийшов видно з задоволення, що в повоєнному світі права людини можуть бути порушені на такі різні лади, що для цього треба в світовій організації, під котрою основні будуть віддані задоволенні в Сан Франсиско, встановити три постійні комісії, з котрих кожна мала би займатися охороною одної групи людських прав.

І так одна комісія мала би зайнятися загальним формуванням прав людини, які мала би признавати в своїх межах кожна держава. Стиль розв'язування цих питань з квестією порушення таких прав, ця комісія мала би ці справи брати під розгляд.

Друга комісія мала би зайнятися справою міграції. Як звісно, справа переходу людей з одної околиці в другу буде в повоєнному періоді дуже широкою справою. Багато людей певно захоче поселитися в певних околицях. Багато людей стане перед можливістю насильного виселення з місця свого походження. Інших не будуть може туди пускати. Для таких справ треба би, на думку Американського Жидівського Комітету, скласти спеціальну комісію.

Третя комісія мала би зайнятися проблемами недержавних осіб. Таких у повоєнному світі теж буде певно багато. Тому Американський Жидівський Комітет слушно каже, що це питання відноситься не тільки до жидів, але й до людей інших народностей; таких людей без держави буде багато серед багатьох народів. Інтернаціональна комісія для справ бездержавних мала би постаратися надати таким бездержавним особам певний стан; себто й такі люди мали би мати якусь охорону для себе, не дивлячись на те, що вони не мають ніякого громадянства.

Коли Американський Жидівський Комітет каже, що це питання відноситься й до не-жидів, то тим він запрошує і людей інших народностей до співпраці в акції за утвердження прав людини в міждержавній організації, що має бути проєктована в Сан Франсиско. Можна ждати, що люди й організації, зацікавлені в таких справах, дадуть американським жидівським у цих важких справах належну підтримку.

На тему лояльності

Як відомо, американські комуністи стали американськими „над-патріотами“, як Гітлер пішов війною на Совети, бо до цього моменту вони були проти американської допомоги Британії, що виповіла війну Гітлерові, як і саботували американську воєнну підготовку при допомозі страйків і тим подібного. Та як Гітлер навався на Совети, усе те відразу змінилось і війна в Європі стала „святою“ і „рідною“.

Усе це відомі речі, та ще й до того міри, що ми всі це довго попам'ятаємо, а тим самим і не довіримо американським комуністам, коли іде про американський патріотизм. Та не зв'язуючи на ось таку дійсність, більшовицькі газети пишуть далі постійно в такому тоні, будучи вони одні були найбільшими американськими патріотами, будучи вони одні були уповажнені видавати осуд, хто є американським патріотом, а хто ним не є. Очевидно, що це писання і говорення їм не помагає, бо переважає така назалга здоровий американський голос, який таки не довіряє далі американським комуністам, коли іде про справу їхньої лояльності до Америки. Таки далі вдержується назалга здорова думка, що колиб американський комуніст був поставлений в таку позицію, в якій треба булоб рішати, чи йти по-стороні інтересу Америки чи Советів, то цей американський комуніст вибрав би цілком певно — ін-

терес Советів. Так робили американські комуністи в минулому, і так само вони поступлять в будучині.

До таких заклячень приходять теж і „Філадельфія Рекорд“ з 17. березня б. р. Він каже, що ніхто не є більше від нього за те, щоб Злучені Держави були в добрих відносинах з Советами. І ніхто не виписав більше похвал на адресу червоної армії від нього. Але, пише часопис, саме тому в Советах повинні розуміти, чому ми тут не довіряємо лояльності американських комуністів, та чому часопис є проти цього, щоб комуністи могли бути в американській армії офіцерами. Якби так було з американським зброєнням в роках 1939—1941, як цього собі тоді бажали комуністи, то, пише часопис, Америка не була б могла навіть спомогти Совети, як на них напав Гітлер! В американській армії, пише газета, повинно бути так, як є в червоній армії: офіцерами повинні бути тільки такі особи, яких лояльність є безсумнівною. Червоною армію і советських воєнків треба підвизяти за героїство, але рівночасно треба недовіряти — американським комуністам.

Ось таке становище американської газети є цілком логічне, коли брати справу з чисто американського, патріотичного боку, так, як беруть такі справи в Советах з чисто советського інтересу.

Микола Чубатий.

Наш китайський союзник

В часі, коли справи Європи вже доходять до свого фіналу, а правдиво-свободобольні кола у цьому світі затревожені майбутністю Європи, киненої у більший свій частині під ноги червоної Росії, в тім саме часі стають щораз до більше актуальними справи Азії. Такий самий хижак, яким для Європи стала нацистична Німеччина, для Азії є Японія. Її катастрофа, правда, немінуча, так само як катастрофа Німеччини, тому то щораз більше очі свободобольного світу звернені на Китай як на майбутній порядкуючий чинник в Азії, тим більше, що й Азії погрожує вже поважно таке саме скомунізування, яке ми нині вже бачимо в Європі.

Невмірущий Китай проти Японії.

В часі вакацій, літом 1937-го року, перебував я у Франції в університетській місті Гренобль, положеним у підніжжі французьких Альп. Там я вийшов на вакаційний курс французької мови. Товариство на-

шого гуртка було рідко міжнаціональне. На 12 членів групи було 9 різних національностей, між ними один японець, капітан маринарки та аташе париської японської амбасаді, та один китаець. Вони чули до себе високою антипатією, дарма, що расово були такі близькі. Одного дня принесла ранішня преса відомість про вибух китаясько-японської війни. Всі були цікаві, яку реакцію викличе ця подія на наших двох товаришів курсу, азятках. Японець був як все скрито усміхнений, китаець доволі здернований. Запитаний японець про-глибшу причину ворожнечі між Китаєм та Японією, усміхаючись ехидно відповів постійно: Між нами та Китаєм все дуже добре. То якесь мале непорозуміння.

Китаець теж опановує себе, ясно кинув, що це японська напад, але рівночасно додав: „Китай є невмірущий і вічний. Японці можуть нас нині навіть завоювати, але нам нічого зробити не всилі, бо китайська культура та китайський нарі-

ддя немірущі. Нас завоювали колись, говорив він, монголи, себто татари в 13-тій столітті, але наслідок був той, що вони скитайчилися та й ще й нам принесли нову провінцію Монголію. Пізніше завоювали нас манджурі та дали нам пануючу династію, але й манджурі скитайчилися та принесли нам нову провінцію Манджурію. Тепер нас можуть завоювати японці, але в тім випадку й вони скитайчатимуться та побільшать Китай новою провінцією китаяської держави Японією; Китай є невмірущий!“

Тогож самого дня паризький Тамп, себто провідний французький щоденник, що у ролі ньюйорського Таймсу, приніс на першій сторінці статтю, написану французьким кореспондентом, що перебував у Китаю повних 8 літ. Він був свідком відродження Китаю під проводом д-ра Сунятсена по упадку цісарства та видів хаос, що запанував в Китаю по його смерті. Свої уваги на тему боєвої вартості китаяського воєнка, зібрав автор статі; як пригадує собі, коротко так: Китай, писав він, постійно хоч повільно поступає вперед. Тому тринадцять літ один японський воєнник бив десятих китаяців. Пізніше вже тільки чотирьох, проголосили в себе комуністи вже тільки двох китаяців. Але Китай далі поступає і армія збереглася до нині як приїде час, що один китаець правдивий клопіт для національного уряду Чанкайшека, буде успішно битися з одним японцем.

Китайців є одначе куди більше від японців, тому вигляди Японії поконати Китай навіть без посторонньої допомоги прямо безнадійні. Тай як панувати Японії над країною величчю Європи з населенням понад 400 мільйонів голов? Це все додає Китаєви самопевності в його витривалість війну з Японією вже близько 8 літ, відкидаючи постійно всі мирові пропозиції Японії. Китай зі своїм старим культурою справді нестерпимий, хоч політично він представляє ще малу силу.

Країна ця повна підземельних багатств може легко розвинути в індустріалізовану країну, хоч нині ще 80% населення живе з рільництва. Відродження Китаю відбувається одначе серед важких породоболів, бо всі народи старої культури є індивідуалістами та важкими до творення державної організації. Зрештою великанські простори та великанські маси населення не так легко опанувати однієї поступовою центральною владою серед великого консерватизму населення.

Китай жертвою чужинських впливів.

Це розбиття Китаю стали використовувати сусіди та розтягати одну провінцію за другою. Найскорше чужі впливи уславилися в граничній провінції в Індію, в Тибеті, країні

положень найвище на світі. В Тибеті поширилися в цім часі впливи Англії.

На півночі і заході на півні Китаю стала наступати Советська Росія. Використовуючи етнічну відрубність монголів Совети постаралися про це, що в частині Монголії, в так званій зовнішній Монголії, прилягаючій до російського Сибіру, повстав окремий комуністичний уряд, який формально піддався під протекторат Советів. Совети уславили свої впливи також в Сінкіянгу, себто в так званій Східній Туркестані, що прилягає до Советського Туркестану.

Вкінці Совети постановили скомунізувати цілий Китай. Літами працював над скомунізуванням Китаю советський амбасадор та осягнув це, що в полудневім Китаю повстав комуністичний уряд, незалежний від центрального уряду Куомінтангу під проводом Чанкайшека. Національний уряд скоро зорієнтувався, звідки слабість Китаю, тому прогнав советського амбасадора і силою звільнював комуністичну владу в полудневім Китаю (в Кантоні).

Натомість на півночі, на пограниччї Монголії, схоронилися комуністичні недовірки, які а нині один японець може бити вже тільки двох китаяців. Але Китай далі поступає і армія збереглася до нині як приїде час, що один китаець правдивий клопіт для національного уряду Чанкайшека, буде успішно битися з одним японцем.

Совети безчинно дивилися як японці окупували Манджурію. Згодом вони навіть відпродали їм майже задармо манджурську залізницю, коли вже гордість царської Росії Слабість Китаю захопила теж Японію піти війною проти самого Китаю та зробити собі з нього з одного боку вигідний ринок збуту для своїх товарів, з другого боку безплатне джерело сировини.

Китай союзником Америки, але не Росії.

Напад Японії на Америку поставив автоматично Китай в ряди союзників Америки проти Японії. Своєю союзницькою роллю Китай сповняє чесно, сприяючи величезні японські сили, що рушили на них. Одначе великий клопіт має національний уряд з комуністичною китаяською армією, яка не слухає національного уряду, але слухає радше Москву.

В часі кількох попередніх літ війни китаяський комуністичний уряд зовсім не вів війни з Японією, захищаючи свої сили до боротьби з національним урядом Чанкайшека. До-

перва напад Гітлера на Совети та потреба помічи для Советів з боку демократичних держав вплинув на комуністичний уряд вести війну проти Японії. Проте національний уряд Чанкайшека приневоленний держати постійну армію, яка береглаб комуністичного уряду та не впускала його на дальшу територію, національного уряду.

Китайський союзник став не оцінений прямо для Америки. Він спинав по героїськи поважні японські сили в Часі, коли Америка збралася. Були такі прикри часи, коли Китай був майже відтятий від світа та був зданий цілком на власні сили. Положення Китаю погіршилося від часу, коли Росія почула, що для неї немає вже загрозової небезпеки з боку Німеччини. Совети нині знов зачали вести свою азійську політику, що у багатьох нагадує європейську політику Советів на Балканах та в центральній Європі, себто план скомунізувати Китай.

Совети стали оскаржувати національного провідника Чанкайшека в фашизмі, стали клеймити його диктатором, його уряд скомунізували і таке що. Рівночасно зачалось прославляння комуністичного уряду як демократичного, зі збірцями соціальними реформами, з упорядкованою адміністрацією і т. д. Річ природна, що це все є пропаганда, згід якої визирають дійсні плани Советів скомунізувати Китай так, як Польщу та інші держави середньої Європи.

Америка найрадіше бачила порозуміння тих двох урядів, тому запропонувала компроміс. Одначе спроби утворити один китаяський уряд з вини комуністів не довели до успіху.

Інтереси Америки вимагають, щоб Китай лишився нескомунізованим та сильним, бо Китай це величезний ринок на збут американських товарів. На довгі десятиліття, доки Китай сам не стане індустріальною країною. Натомість держава, що позаохлювала області впливів у граничних китаяських провінціях, бажалиб, щоб Китай лишився якнайдовше країною слабою, розсадженою внутрішніми непорядками, двома урядами, тощо.

Останніми часами советська офензива проти Китаю стала кришати; напади на уряд Чанкайшека найбільшати. Чи осягне червона Росія свою ціль в Китаю? Це сумнівне через патріотизм відроджувачогося Китаю.

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ ЗНАЧИТЬ НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ШО ПОБУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛІДНИХ ОСНОВАХ**ПІД ШЕВЧЕНКОВОЮ КАЛИНОЮ**

IV.
— А скажіть, дідусю — запитав парубок Дмитро, — чи це правда, що кажуть наші люди — ніби Тарас довго ще жив після Лавини, а пани захищали під Лавиною на горі порожню труну, а з нею ті права і волю якої домагався від них Тарас?
— Брехня, — не вірте цьому, тоді помер справжній Тарас і його, а не когось іншого поховали на горі, — упевнено відповів Грицько. — Другого Тараса не було й не буде. Він був справжнім сином свого народу, і домагався у панів нашого визволення з кріпацької неволі. Прохав про це на-

нам грішним, але дав другий важливіший талон. Він написав „Кобзаря“ і цією книжкою сам зробив собі найкращого пам'ятника... Дав би Бог побільше таких людей — може не прийшлося так бідувати нам та дітям нашим...

А знаєте, як один раз Тарас обдурив пана? — запитав Остап Мурза, старий вісімдесятилітній чоловік з дуже худим, зморщеним обличчям, згорблений і трохи кривий.

— Ні, не чули, не знаємо, — загомоніли навкруги. Розкажіть про це: нехай дідусь Грицько трохи відпочинуть.
— Добре, ось слухайте. Як випущено було Тараса з Оренбурзької тюрми, то він деякий час не виявляв себе, а переховувався у своїх товаришів та знайомих під іншим ім'ям. Це для того, щоб пани-хити не пізнали його та не вбили, бо вони дуже ненавиділи його. Ото раз, як добрався він до своєї родини, то подорож зайшов у Пединівку. О-

дцялений він був в мужицьку свитку, на ногах постели з волами замість чобіт, вєсь загорнений — звісно, як по дорожній людина. От, кажуть, зайшов до Пединівки та й прямо простув до панського двору. Його питає челядь:

— Хто ти такий, добрий чоловіче? Чого тобі у нас треба?
— Але він, не зважаючи на ці запитання, попростував собі прямо до панської світлиці. Вся челядь тільки роти пороззявляла. Як це можливо? Що це за птиця така, цей дико-вільний, подорожний чоловік? Не вдягнений, не взутий як слід, а пішов прямісінько до панських покоїв. Нарешті здивований та переляканий панський камердінер загрозив йому дорогою і уперто причепився: скажи таї скажи, хто такий, інакше не пушту до пана. Що його робить? Пустився Тарас на хитроїсть таї каже: Я — родич вашого пана; колиш: був багатим, а тепер збіднів, як бачиш; піді, скажи панови,

що якийсь невідомий чоловік приніс йому привітання з Варшави, тоді він мене пустить до себе, таї тоби це подікає. Добре, пішов... а Тарас гадає та міркує якби тут цікаву штуку виникнути цьому панови?.. Надумав. Коли це виходить камердінер і просить Тараса в панську світлицю. Тарас, усміхаючись, ввійшов і став на порозі. На зустріч йому виходить з кімнати сам пан, такий ситий, здоровий та гарно одягнений. Глянув і з жахом очі здивованим подався назад. Він певне думав, що до нього в гості прийшов якийсьнебудь підпанок, а тут — на тоби! Простісенький мужик та ще й в постолох; в ноги не падає, руки не цілує, а стоїть нерухомо на порозі, неначе всміхається і чекає від нього першого слова. Нарешті пан переміг себе підійшов ближче і грізним, але тремтливим голосом запитав: — Хто ти такий? Яке діло маєш до мене, що так сміливо добрався до мого

маєтку і навіть до моєї світлиці? Але Тарас не злякався цього грізного окрику, сміливо глянув панови в очі таї каже по польськи, низько склоняючись: — Я, ваша ясновельможність, пан Залескі, повстанець, в часі повстання в Польщі втік за кордон, а тепер по незалежним обставинам опинився в Росії і маю до тугешого пана в Київщині дуже важну справу, себто уповноваження вислідити Тараса Шевченка таї негайно повідомити про це Варшаву. Він втік з тюрми та деєсь переходується в цих селлах, по Київщині, і настроює ворожо людей проти нас, поляків. Чи не може бути ваша ясновельможність мені в пригоді? Чи не знаєте де тепер перебуває отой лиходій Тарас?

— Де перебуває Тарас? А нех його візьмуть дзябли! Я перший дав би десять тисяч червонців тому, хто показав би мені місце його перебування, — промовив вельможний

пан, ставляючись вже до незнайомого повстанця трохи ласкавіш. — Мені той Тарас отут в печинах сидить, щоб йому ні дня й покришки, всіх людей моїх збаламутив; тепер не хотять йти на роботу, тоді як перш, поки його лиха година не принесли в наше село, все було тихо й спокійно. Аж ось, як почалася колотнеча, мене повідомляють, що на селі був Тарас і агітував між моїми людьми. Тут поблизу є Кирилівка, його батьківщина, туди він часами навідується, але всякий раз не вдається нам його зловити. Так що, добрий чоловіче, я не можу бути в пригоді, бо й сам набирався лиха від цього клятого Тараса, а зловити його до рук не можу. — Тарас знову вклонився пану, попросив вибачення і хотів вже йти собі, але пан попрохав не відшукатись його хліба, солі і зайти до господи. — Вибачте мене поважаний пане Залескі: зпершу я (Докінчення на стор. 4-тій).

ПОВІДОМЛЕННЯ!

Фірма П. СТАСЮК

124 Перша Евеня, Нью Йорк, Н. Й.

повідомляє, що з причини нестачі різних м'ясів, склеп буде відчинений *лиш* 3. дні в тиждень а саме, почавши від 1-го квітня (April 1st, 1945) склеп буде відчинений кожного тижня в такі дні:

середа, п'ятниця і субота — від години 8-ої рано до 6-ої ввечір, точно.

Маю надію, що наші покупці будуть ласкаві кооперувати з нами та застосуються до теперішніх вимог, за що щиро дякуємо

П. Стасюк

124 Перша Евеня, Нью Йорк, Н. Й.

РОМАН ОЛЕСНИЦЬКИЙ

Спогади про Велитня Духа

(В пам'ять Митрополита А. Шептицького).

З дитячих літ.

Перший раз зустрів я Митрополита Шептицького, як я ледви почав ходити до школи. Було це в 1913 році, в домі стрийка Євгена Олесницького, куди ми часто заходили. Мої родичі обіцяли взяти мене туди на гостину, на якій, як сказали мені, буде Митрополит. Але під умовою, що буду добре поводитися, а між іншим, що буду пам'ятати, щоб як прийду, зараз підійшов до Митрополита і поцілував в руку. Обіцянку я дотримав, але внутрішньо так добре налаштований, як найшовся близько цієї постаті, що її моя дитяча уява наділила прикметами надлюдської істоти. Та страх скоро минув, бо великі очі Митрополита дали мені малому відразу до зрозуміння, що ця, на вид така суворостатість, повна доброти та ласкавості. А коли до цього ще Митрополит ніжно і мовби з особливим увагою для моєї малої особи поглядав мою голову та ще казав перекладати йому отці катехитові, що я дістав від Митрополита благословення — ціла та подія, яка нависла мені переді мною, стільки страху, перемінилася в один із найважливіших спогадів з усіх моїх дитячих літ.

Поворот Царського В'язня.

Другий раз стрів я Митрополита 1918 року, на весні, коли Митрополит вернув з московського заслання до Львова. Я був одним із 12 хлопців, які супроводили, як почесна сторожа, автомобіль, що ним Митрополит їхав, крок за кроком, з головного двірця до Св. Юра. Беручи участь в привітанні Митрополита українським громадянством з такого упривілейованого місця, яке мені тоді пощастило зайняти, я ще й нині живо пам'ятаю усі подорожі цієї великої події. Цей поворот Царського В'язня був триумфальним віздом історичної величі.

Непроглядна юрба народу,

яка вийшла тоді на зустріч своєму духовому Володареві, проявляла такий ентузіазм та таку велику радість, що кожний мусів відчувати цілоду душею важливість цієї хвили. Віддалі від двірця до Св. Юра певно більш як півтора (американської) милі, а проте через цілу дорогу не було ані одного місця, де вулиця не була так по оба береги заповнена людьми, що аята і повізи, що супроводили Митрополита, не зважаючи на шпалери, ледви могли протиснутися. Більша частина людей при перезді Митрополита клякала. Майже з усіх домів при дорозі повівали жовтоблакитні прапори. Просто наряд відчував, що витеє свій Митрополит, та вже вільного, у такій хвилині, коли весь він також осьось, а теж буде вільний. Дух національного зриву вже тоді був у повітрі; ні поляки ні австрійці для нас тоді вже не існували: ми, у своєму Львові, витали свого Духового Батька!

По відправленню Митрополита до дверей Його палацу, ціла дружина гостей і достойників, які Його супроводжали, станули разом. Були там високі духовні, світські і військові люди, а побіч них — ми, українські діти. І нарівні зі всіма достойниками цієї Батька української молоді на прощання стискав і нам голови і нас благословив.

Вертати і відбудовувати на згарищах.

Третій раз зустрів я Митрополита серед зовсім інших обставин: Митрополит гостив у хаті моїх батьків у Лондоні, весною 1921 року. В Європі панував вже мир, але без миру і свободи для українського народу. Місія мого батька дістати від Б. Британії дипломатичне визнання України була покинена невдачею; місія Митрополита, подібного характеру по різних інших краях, включно з південною та північною Америкою, теж не повелася. Говорили вони тоді

батько Ярослав) про те, що треба конче вертати до краю та праці над відбудовою на згарищах і в трудних обставинах нашого національного життя. Настрий був поважний і невеселий. А щоб його трохи змінити, мої родичі, за дозволом Митрополита, казали мені для розради „пописати“ перед Митрополитом гумористичними оповіданнями про англійську школу (до якої я тоді ходив), зокрема трагестією проповіді пастора в малім англійським місті, де була моя школа. З цього завдання, як виявилось, я досить добре вивязався, бо коли відповів вбрався і почав з відповідним акцентом проповідувати „Dearly beloved brethren, Moses said, as Moses said (damn that fly that buzzes around my nose)“ — Митрополит забув на хвилину журбу і голосно і щиро сміявся. А мені, в цьому моменті, Митрополит видався такий людський, ширший та безпосередній, що цього образу ніяк забути не можу.

Чужинці під враженням відвідин у Митрополита.

Дальших моїх кількох, чи радше кільканадцять стріч з Митрополитом припадає на роки 1931 і 1932. Тоді велася в Лізі Народів, в британським парламенті і на терені публічної опінії цивілізованого світу справа про славу „нацифікацію“. До Галичини приїздили часто англійські послани, лорди і журналісти, щоб на місці прослідити справу. Була це доба високої української кон'юнктури в англійським парламенті. Я був призначений Українською Парламентарною Репрезентацією на перекладача, який товаришав англійським гостям. Для кожної такої англійської делегації вершком інформаційної подорожі була зустріч з Митрополитом. Не було ні одного випадку, хоч як часами Митрополит нездужав, щоби відмовився дати послухання, навіть тоді, коли відвідуючим був тільки один чужинський журналіст. Яке глибоке враження викликала індивідуальність Митрополита на чужинців, може змалювати це, що сказав до мене лорд Ноель Бакстон (Noel Baxton) „до розмови з Митрополитом: „No wonder you are not apprehensive of the Ukrainian masses

deserting their Church as long as you have such a remarkable personage as its head.“

При розмові Митрополита з англійцями, моя присутність була залиша, бо Митрополит говорив по англійськи дуже добре, як і многими іншими чужинними мовами. Та Митрополит не дозволив мені лишатися поза розмовою; навпаки давав мені цінні вказівки щодо цього, про які ще справи треба гостей поінформувати, що їм ще показати і т. д. Таких груп чи осіб із заграниччя, які зі мною упродовж 2-2½ років відвідали Митрополита, було певно не менше як десяти. Кожний із цих політиків чи журналістів, безогляду на це, з якою мірою симпатій та прихильності до української справи приїздив, до зустрічі з Митрополитом набрав пошани не тільки до особи Митрополита, але й до цього всього в українським народі, що Митрополит Шептицький собором персоніфікував. Наприклад — 1931 році сказав посол Ріс Дейвіс (Rhyss Davis) по довгий розмові з Митрополитом таке: Ви, українці, що вміли поставити собі такого чоловіка за духового провідника і знате, як шанувати його авторитет, даєте цим доказ, що ви є зрілі до державного правління сами собою, бо потрафити пошанувати свою власну ніким не накинени владу.

Сповнити — і невдачний обов'язок.

Остання моя стріча з Митрополитом мала місце якраз дев'ять років тому, у березні 1936 року, коли я займався українською окружною політичною організацією в Золочівщині (а для хліба адвокатурою). Президія Української Парламентарної Репрезентації звернулася до мене із запитом, чи я схотів би прийняти становище у польській дипломатичній службі та виїхати до Америки. Після довгих і рішучих домагань Української Парламентарної Репрезентації у польського уряду, цей погодився прийняти деяку кількість українців у важніші ділянки державної служби. Прийнято декілька одиниць до судівництва, державного шкільництва і впрітні у таку ділянку, про яку до цього часу нікому з наших навіть не снилося: в службу дипломатично-консульську. На перші три становища у цій останній службі Президія Української Парламентарної Репрезентації назначила трьох кандидатів: письменника Степана Левинського, правника Богдана Гвоздецького і мене. Першого вислано пізніше до Харбіна, другого до Риму, а мене до Нью Йорку. Тому, що до цієї хвилини, я ніколи не мав навіть у думці працювати в польській державній службі, мені пришло до тяжки рішиться на ось такий крок. Та на рішення остаточно заважив голос митрополита Шептицького. Як до цього дійшло, це доволі довга історія. Коротко кажучи, експедиція партії УНДО (якої я був членом) поставила мене одного дня перед найвищим докритим фактом, що заки поїду до Варшави внести подання на прийняття до заграничної служби, то маю що справу обговорити ще особисто з Митрополитом. Для цієї цілі була вже назначена для мене авдієнція у Митрополита. Було це в п'ят, кілька тижнів перед Великоднем. В палаті було суворості, всі килими, фіранки і прикраси зі стін були, як завжди у той час, позимані. У кімнату-бібліотеку, де Митрополит сидів у фотелі із простягнутою на крисі хорою ногою, впровадив мене Преосв. Никита Будка і лишив нас самих. Я в дійсності вагався, як почати розмову, бо уважав, що не лише мені трудно Митрополита проханням поради в справах, які виглядали на мої особисті. Тому почав від запити: „Чи Ексцеленція знають, що мене українські політичні провідники призначили у польську заграничну службу?“

Митрополит відповів менш-більш так: Ціла справа мені відома і хоча сумніваюся, чи поляки в цілому дотримують умову про нормалізацію, то проте треба нам використати цю нагоду і обсадити якнайбільше державних посад українцями, бо це на будуче нам придасться.“

Я відповів, що так дійсно є, бо більша кількість фахово обзайомлених людей із різних ділянок державної адміністрації булаб нам придалася в 1918 році. Та, питаю Митрополита, чи мігби я просити поради в цій справі ще й особисто, не зв'язуючи це з політичною вимогою.

На це Митрополит сказав мені дослівно так: „Особистого успіху, чи так званої кар'єри, з такої нагоди навіть не надійтеся. Маєте зробити крок, який в нинішніх українсько-польських відносинах не має прецеденту. Хто покликаний робити перші кроки в якійнебудь ділянці, той має сповнити наложений на нього, хочби який невдачний обов'язок. Ідіть, промощуйте дорогу, і на це даю вам моє благословення“.

Передбачення Митрополита про недотримання поляками умови з українцями — сповнилося до йоти!

Більше стріч з Митрополитом в мене не було і не буде вже нагоди. Та вістка про Його смерть викликала у мене серцево глибокого жалю потребу в посмертному поклоні написати тих кілька стрічок про ту Велику людину, що творила історію українського народу.

BE 100% WITH YOUR

ІЛЮСТРОВАНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

З ДОДАТКОМ НОВОГО ПЕРІОДУ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ за роки від 1914 до 1919.

Написав МИХАЙЛО ГРУШЕВСЬКИЙ Ціна \$3.00.

Ця книжка обов'язково повинна бути в кожній українській хаті.

Замовлення враз з належністю слати до:

„SVOBODA“ BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

З Канади треба платити тільки американською валютою.

УВАГА! ФІЛАДЕЛЬФІЯ І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

СТАРАННЯМ КАТЕДРАЛЬНОГО ХОРУ ім. О. КОШИЦЯ відбудеться в Філадельфії

ВЕЛИЧАВИЙ

ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ КОНЦЕРТ

В НЕДІЛЮ, 25. БЕРЕЗНЯ (MARCH 25, 1945)

в годині 6-тій ввечір

В НОВОЗБУДОВАНИЙ АВДИТОРІЇ СВ. ВОЛОДИМИРА 1938-40 Джермантаві Евеню, Філадельфія, Па.

В концерті беруть участь: Тенор Михайло Мельник з Нью Йорку і сопран Анна Мельник з Філадельфії.

Святочну промову на концерті виголосить генерал В. Сікевич.

До ласкавої участі Хор ім. О. Кошиця запрошує все Філадельфійське й доколичне громадянство.

ДРІБНІ ОГЛОШЕННЯ—WANT ADS

Classified Department—BEGON 4-0237—BRYANT 9-0582

WAB MANPOWER COMMISSION

Essential Workers need State-
ment of Availability. If transfer-
ring to less essential, need U. S.
Employment Service consent in
addition. Critical workers also
need both.

EMPLOYMENT REFUGATIONS

Судні робітники обов'язані ма-
ти посвідку. Що вони є до роз-
поряджистами. При перенесенні
до менше сушних робіт мусять
мати крім цього згоду „Юнайтід
Стейтс Емплімент Сервіс“. „Кри-
тичні“ робітники потребують те
обох посвідок.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

РОБІТНИКІ складачів, забійних ро-
боти свої форми. Стало, овертайм.
368 Broadway, N. Y., 1 flight up

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

РОБІТНИКІ складачів, забійних ро-
боти свої форми. Стало, овертайм.
368 Broadway, N. Y., 1 flight up

ФРЕЙГТ ХАНДЛЕРС
ДЕННА ПЛАТЯ
Час і пів після 8 годин
PENNSYLVANIA RAILROAD
Головний офіс 275 Bowery 460
Room 204, 110 W. 42nd St., N. Y.

УДЕРЖУВАЧА ПАЛІЧКА
Лайсенсована, добра платня
Також ресінгін клерка
Досвідчений і точний
48 годин тижень—WMC правля
H. Baron & Co., Inc.
30 Elizabeth Ave West, Linden, N. J.

ЛІВЧИННИ — „Cottage Infirmary“
Мешкання на місці, повне удобраря.
Тел. Bloomfield 2-0792. Job Haines
Home for Aged People.

КУПИТЕ ВОЕННІ БОНДИ

Павло Зайцев.

Незабутній учитель Шевченка

Великий Пушкин навколиш-
ках випрошує у нього малень-
кий рисунок.

Цар робить його професо-
ром Академії. І от після тих
нечуваних триумфів Брюлова
вчорашній крик — „невми-
вака в пистрёмово халаті!“ — як
сам себе називає — Шевченко
стає його учнем і не тільки
другом, а й повірником. На о-
чах у нашого поета проходять
дальші мистецькі успіхи Брю-
лова. Брюлов творить свої
„Розп'яття“, „Успеніє Богоро-
диці“, „Облогу Пскова“, яку
з ентузіазмом описує в „Ху-
дожнику“ Шевченко.

Байронівський розмах.

Від 1838 до 1845 р. Шевчен-
ко пробував в цій „брюловсь-
кій атмосфері“.

Мистецтво та й великий —
людина незвичайна. „Середня
дорога в житті для нього най-
гірша“. Цей погляд засвоює
собі й Шевченко. Брюлов дає
волю своїм пристрастям а ля
Байрон. Тисячями встає досві-
та, щоб працювати. Раз, зма-
лювавши торе і голову Христа
за один день, уміває й падає
знесилений; після цього тиж-
нями гуляє й байдикує.

Брюлов — Пінтія для всіх уч-
нів.

Він не говорить, а прорікає.
Патос шаленого успіху, стає
його патосом. Молодого не може
його не кохати. Примхуватий,
пристрастний, самопевний він
не знає над собою авторитетів.
Сфера його життя — мистец-
тво й богема. Не тільки з ари-
стократів не робить собі нічо-
го, ба, навіть царів вміє зро-
бити „афронт“. Цар чекає
Брюлова: має позувати вели-
кого мистецтва. Брюлов, уже у-
бранний і готовий до від'їзду,
раптом відкидає капелюх й, на-
запит, що сталося, відповідає:
— „Нудно!“ і замість до цар-
ської палати йде до своєї ро-
бітні. Царя вже ніколи нізніше
не побачить.

На рушуваннях Ісакиєвсько-
го собору, де має намалювати
під копулою образ на просторі
1,600 квадратних аршинів
стає й викрикує:
— Мені тісно тут, яб зама-
лював ціле небо!

Титанічний герой і щирий
друг.

І цей актор, що грає ролю
романтично-титанічного героя,
завтра піде до звичайного
шляку з своїми зближеними
учнями — Шевченком, Михай-
лом, Штернбергом і буде їм
оповідає анекдоти про вели-
ких письменників і мистців, я-
ких знав, буде сміятися з „фе-
одалів-собачників“ — таких
як колишній власник Шевчен-
ка Енгельгард, що називав
Брюлова „американським ди-
куном“.

В житті він грав ролю не
тільки романтичного корсара,
а й Дон-Жуана. В Петербурзі,
після повних пригод романів,
оженився з Емілією Тім, сест-
рою Шевченкового товариша-
малюра.

Шевченко в „Художнику“ о-
писує її, як красуню, „якої не
бачив та й не побачить ніко-
ли“. Кілька місяців пізніше —
розрив і розвід. Шевченко все
бачив і знав, але не хотів о-
повідати про це в повісті: писав
її, звеличуючи Брюлова, і мав,

перешкоди до розвитку його
таланту. Штучно-маніри позн,
повні умовної кокетерії, якісь
„порцелянові“ обличчя, роман-
тичні акцесуари — все це ба-
чило в перших працях Шев-
ченка. Робив він такі речі на
замовлення, але сам для себе
він уперто шукав чогось іншо-
го. Вчти стала його жива при-
рода й такі мистці, як Ремб-
рант (у техніці); у тематичі —
Тенер, Гольбейн і Гогарт.
Шевченко тільки на Україні
знаходить власні мистецькі за-
соби й форми, а на засланні —
під сльпучими проміннями
східного сонця — стає вели-
ким мистцем світло-тіней, ті-
невих контрастів. Уже в Ака-
демії живим інстинктом мис-
ця-реаліста він боровся проти
класичних канонів. Учнів сам
портретного мистецтва, наслі-
дуючи інших мистців (Соко-
лова). Пейзажі робив під про-
водом Кольмана і т. ін. Навіть
у переляках іще Брюлов-
ською манерою з часів науки в
Академії („Катерина“) вика-
зав він тенденцію до реалізму.

Великий учень.

На Україні (45—47 рр.) все
частіше сполучує він краєвиди
із жанровими елементами, щі-
ком не по класичному розв'язує
неодну проблему, а на заслан-
ні творить свою „Казарму“,
„Зелену вулицю“ (кара шпі-
рутами) й, нарешті, „Блудного
Сина“. Останній твір Шевченка
лучить його безпосередню зі-
старими майстрами — фля-
мандської школи. Ідейним змі-
стом він наближається тут до
мораліста Гогарта. Коліс
Брюлова забороняв йому брати
сюжети з середніх віків, бо там
все — „огиди й розпуста“. Те-
пер Шевченко малює те серед-
ньовіччя, що живе в російській
дійсності: солдацеску й роз-
пусту феодалного ще устрою.
Як реаліст — Шевченко один
із перших мистців XIX. в. на
сході Європи.

Як гравер Шевченко незрів-
няний майстер, але в його о-
фортах немає вже нічого Брю-
ловського. Коли подивимося
на „кольоровані статуй“, що на
полотнах Брюлова грають ро-
лю живих людей, і порівняємо
їх з живими поставами Шев-
ченкових образів, часом навіть
і недокладно змальованими, то
побачимо, що живе око obser-
ватора визволило Шевченка із
псевдокласичного полону.

Знання російський мистець-
кий критик Стасов, що дуже
високо цинив Шевченка, зали-
шив цікаве свідчення про те,
що наш поет усвідомлював со-
бі хиб свого великого вчите-
ля і що побожне відношення
його до пам'яті Брюлова було
відношенням Шевченка-люди-
ни до свого добродія-друга.

ПІД ШЕВЧЕНКОВОЮ
КАЛІНОЮ

(Докінчення з сторони 2-го)

мужичок стоїть та й думає
собі, чого йому треба? Як
тільки виступив його до мене
в такій одежі? А тепер бачу,
що ця одіж захищує вас від
вас злякався, бачу — якийсь
вояких неприємних випадків,
яких завжди можна сподіва-
тись подорожньому чоловіку;
тільки в такій одежі ви може-
те мати певне забезпечення,
що вам ніхто не заподіє яко-
гонебудь лиха. Прошу ще раз
вибачення... будьте так ласка-
ві, перейдіть до моєї кімнати,
нехай вас мій Іван передатиме
і візьме в нові мої черевики. Я
вас почекаю в світлиці, а ціля
як ви передягнетесь, підемо
до моєї господині пити чай...
Вже певне, ви пане, переночу-
єте в мене, а завтра — як Бог

інтелігента з широким осві-
тою, з якої наш поет зачерп-
нув дуже багато.

У своїй мистецькій творчос-
ті Шевченко був далеким від
геніальності, що її виявив у
творчості поетичній. Проте, і
як мистець, буде він для пізні-
ших поколінь завжди цікавий,
бо в його мистецьких творах
та сама життєва правда, що й
у поезії. Дотожж він і в пляс-
тичних творах — наскрізь на-
ціональний творець. Твори
Брюлова не мають у собі нія-
ких національних прикмет, що
й закидали йому вже в 60 рр.
мистецькі критики, передовсім
Стасов.

Серед найкращих учнів Брю-
лова історики мистецтва назива-
ють: Петровського, Федоро-
ва, Моллера, Штернберга і
Шевченка.

Шевченко, і як мистець, сво-
єю славою переживе їх усіх,
але це вже завдяки величчю
поетичного генія. Сяйво
грандіозного поетового авре-
лу освітлить своїм промін-
ням і його вчителя: Брюлов
завжди буде для України вели-
ким тим, що визволивши ма-
лого поміи йому стати велет-
нем.

(Кінець).

КОЖНИЙ СВДОМІЙ АМЕ-
РИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЯ-
СЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИ-

НЕН БУТИ ЧЛЕМОМ УКРА-

ІНСЬКОГО НАРОДНОГО

СОЮЗУ.

ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ

Маємо вже на складі дуже гарні, реалістичні,
ВЕЛИКОДНІ КАРТКИ.

Ціна 5 центів одна.

Замовлення враз з грішми висилайте на таку адресу:

"СВОБОДА"

P. O. Box 346 Jersey City, N. J.

Виповніть і вшити понижу купон та вишліть

на повишу адресу.

"СВОБОДА", P. O. BOX 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Прошу мені прислати Великодних Карток,

на що залучаю суму

Ім'я й прізвище

Адреса

AFTER A SHORT FIGHT
TARZAN KILLED THE SHARK
AND PULLED IT INTO
THE BOAT.THEN HE SPLIT
THE SKIN, HOLLOWED
OUT THE FLESH
AND MADE A
CRUDE FLAGON

SOON THE RAIN CAME---

--- AND WITH IT
CAME VIOLENT
WINDS.

По короткій боротьбі він у-

бив пажору втягнув її в чо-

вен.

Тут він розрізав їй шкіру,

внивав мясо й зробив немовби

посудину.

Незадовго почав падати

дош...

і став дути сильний вітер.

дасть... підете шукати Тараса,
тай мене повідомите, як знай-
дете його. — Тарас зробив, як
йому посовітував пан і через
кілька хвилин вийшов зовсім
іншим чоловіком. Чистенький,
амитий, в новому шматтї, в
черевиких і панському піджа-
ку — справжній пан тай годі!
Пішли вони пити чай, довго за-
північ розмовляли про всякі
справи і нарешті полягали спа-
ти. Тарас добре виспався на
мяккій панській постелі, а
вранці як пани ще спали, він
пішов до панського кабінету,
взяв аркуш паперу тай на-
писав на ньому: „Дурно, ти
дурно, пане, — хочеш Тараса
за тисячу червінців піймати.
Не було ще ні одного ляха,
котрогоб не одурив Тарас.
Щиро дякую за хліб-сіль. Бу-
вай здоров. — Тарас Шевченко“.
Цього листа Тарас положив на
столику в тій хаті, в якій спав,
а сам взяв паличку в руки тай
пішов з панського дому в сво-
му новому убранні. Поки той
пан прокинувся та оглянувся
за Тарасом — він був вже в
Кирилівці і, сміючись, усім
розказував, як хитро він об-
дурив Пединівського пана.

Оттак, молодець був наш

Тарас! Любив втерти вражому
ляхови носа та й не любив
жони його за це, — промовив
Трохим.

Увага слухачів дійшла до

найвищого свого напруження
і в поодиноких висловах де-
котрих з них помічався навіть
високий ціетизм до свого ве-
лит еського односельчанина.
Споминам і спогадам не було
кінця-краю, як би півень своїм
голосним „кукуріку“ не нага-
дав, що вже була дванадцять
година і давно пора спати. На
далекому сході вже помітно
було, як обрій неба робився
все яснішим. Наближався теп-
лий весняний ранок. Місяць
повний, блискучий, схилився
на захід і яскраво відбивався
разом з зірками на поверхні
води невеличкого ставка. Со-
ловейки втихомурлились і за-
мовкли, щоб через дві-три го-

дини зустрічати сонце новими,
ще кращими, голоснішими спі-
вами.
Молодь подякувала Гриць-
кови й Остапови за гарні опо-
відання про Тараса і розій-
шлись до дому. Здалека, крізь
нічну тишу, чути було, як Ма-
рійка й Ксеня співали своїми
дзвінкими тоненькими голоса-
ми:
Садок вишневий коло хати,
Хрущі над вишнями гулять,
Пауляти з плугами йдуть,
Сміються, йдучи дівчата,
А матері вечерять ждуть...

Старечі постаті теж поваж-

но піднялися аза столу. Ма-
ленький вітерець дегесесно за-
гойдав зеленими вітами кали-
ні вони то, нахилились то пі-
діймались, наче дякуючи кум-
пані за приємні спогади і роз-
мови про того, чий дух ще ви-
тав тут, в цьому затишку гаю
і довго, вічно витатиме... На
дзвінці ударили на північ.
Гудкий дзвін тяжко застогнав
у нічній тиші, потім геть роз-
лягся навкруги і заверу у без-
крайній далечині. Грицько з
Оксаною й Трохим поруч йшли
одною дорогою і довго ще і-
дучи спогадували не злим, ти-

хм словом великого співця

України... (Кінець).

(3 Літературно-Наукового Вістника

з 1912 р.).

КАЛЕНДАРІ НА 1945 РІК

Ювілейний Календар Сурин \$1.00
Календар Кан. Фармера з цер-
ковним уставом 50
Календар Нового Шляку 55
Всі три за два долляри.
Ukrainian Quarterly No. 2 1.00
Календар Сурин даром. Замовлення
посилайте на адресу:
S U R M A
11 E. 7th St., NEW YORK 3, N. Y.

Д-р ВОЛОД. ГАЩИШ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ

І АКУШЕР

690 S. 19 ST., NEWARK, N. J.

Тел.: Essex 3-5068

Урядові години: Від 1 до 3 попол-
нід... до 8 вечір. В неділі і середі
лиш за попереднім порозумінням.

БОЛІНІГ

Ранн на ногах, опухлі ноги, на-
бряки м'язи, болочі ноги, фле-
тис (запалення жолі), напухлі або
болочі коліна чи кісточки і ре-
вматичні ноги успішно лікують на-
шим європейськими методами без
операші.Лікує зрушеним литок і мотилі.
Офісові години: в понеді і четвер-
від 7 до 8:30 вечір; вівт і п'ят-
від 1 до 6 вечір, в середі і субот.
від 1 до 5 вечір. В неділі і свята
нема урядових годин

Dr. L. A. BENLA

320 W. 86 St., New York City

Бляхко Бродвею.

EXMott 2-9178

СПЕЦІАЛІСТ В БОЛІНІГ.

FEDERAL & STATE

INCOME TAX

FILLED

PETER BARTKIW

REAL ESTATE & INSURANCE

BROKER; NOTARY PUBLIC.

309 EAST 14th ST near 2nd Ave.

NEW YORK, N. Y.

Telephone: ALgonquin 4-8254.

МІРОН ДИТВИН

І СИН

УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ

Ос. луга щира і чесна

801 SPRINGFIELD AVENUE,

corner Harrison Place

IRVINGTON, N. J.

Phone: ESsex 3-9090

\$150.00 ЦІЛИЙ

ПОХОРОН

і вище

ОБСЛУГОВУЄМО В ПЕРТ АМБОН

І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN

FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: PERTh AMBOY 4-4545

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

заряджує погребом до \$150

цілі та низькі ціни

ОБСЛУГА НАЙКРАЩА

430 E. 8th St. N.Y.C.

Licensed Undertaker & Embalmer

437 E. 8th St., NEW YORK CITY

Disguised funerals as low as \$150

Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимається похороном

в БРОНКСІ, БРОКЛІНІ, НЬЮ

YORK І ОКОЛИЦІ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-6668

BRANCH OFFICE & CHAPEL

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEtrose 6-4571